

Referenties

- Broekhof, K. (2011). *Meer lezen, beter in taal, effecten van lezen in taalontwikkeling*. Utrecht: Sardes.
- Cursus open boek.
(online raadpleegbaar op www.cursusopenboek.nl).
- Kunst van het lezen.
(online raadpleegbaar op www.kunstvanlezen.nl/bibliotheekopschool).
- Leesplan.
(online raadpleegbaar op www.leesplan.nl).
- Mol, S. (2010). *To read or not to read*. Leiden: Universiteit van Leiden.
- Onderzoeksbureau Oberon (2010). *Naar een schoolbibliotheek nieuwe stijl, een invoeringsmodel voor bibliotheken op basisscholen*. Den Haag: SIOB Publicaties.
- Taalpilots.
(online raadpleegbaar op www.taalpilots.nl).
- Van der Pennen, W, (2010). *Geschiedenis in een boekenkast, de cultuurhistorische canon in 50 verhalen voor kinderen van 8 tot 14 jaar*. Amsterdam: Stichting Lezen, SIOB.

Ronde 3

6

Anke Herder & Inge Kappert
 Het Poëziepaleis, Groningen
 Contact: post@ankeherder.nl
i.kappert@poeziepaleis.nl

Het Poëziepaleis voor leerlingen van 4 tot 18 jaar

*De letters van dichters dansen op een blad
 Het lijken wel ballerina's op een mat
 De woorden van een gedicht dansen
 en swingen
 Als je goed luistert kan je het gedicht
 horen zingen
 wat mooi is dat*

(Alinde Dekker, 9 jaar, Kinderen en Poëzie 2009/2010)

1. Inleiding

Het Poëziepaleis is het landelijke aanspreekpunt voor iedereen die meer wil weten over poëzie voor en door kinderen en jongeren. *Het Poëziepaleis* organiseert onder andere de wedstrijden *Kinderen en Poëzie* voor basisscholen en *Doe Maar Dicht Maar* voor het voortgezet onderwijs. *Het Poëziepaleis* verzorgt bovendien workshops en masterclasses, produceert lesmateriaal, publiceert dichtbundels en coacht jonge dichters. Het hoofddoel van alle activiteiten is om zoveel mogelijk kinderen en jongeren met poëzie in aanraking te laten komen en kinderen en jongeren met schrijftalent een kans te geven om hun talenten te ontwikkelen. De activiteiten van *het Poëziepaleis* bieden een doorgaande lijn van poëzie voor kinderen en jongeren van 4 tot 18 jaar. Uitgangspunt is de overtuiging dat creatief schrijven een essentieel onderdeel is in de ontwikkeling van leerlingen van alle leeftijdsgroepen en opleidingsniveaus.

2. De kracht van poëzie in het onderwijs

Poëzie op school is belangrijk, want poëzie draagt niet alleen bij aan literaire vorming en de taalontwikkeling, maar ook aan kennis van de wereld. Het is bovendien goed voor zelfreflectie en intellectuele vorming. En voor veel kinderen en jongeren is gedichten schrijven een uitlaatklep als ze worstelen met sociaal-emotionele problemen. Er is poëzie voor elke leeftijd en voor elke culturele achtergrond. En juist ook voor leerlingen met taal- of leerproblemen is poëzie nog te behappen, in tegenstelling tot langere teksten.

In activiteiten van *het Poëziepaleis* is de integratie tussen het poëzieonderwijs en de beoefening van andere kunstuitingen, zoals theater, beeldende kunst en multimedia belangrijk. De speelse manier waarop *het Poëziepaleis* kinderen kennis laat maken met poëzie boort overal – soms onvermoed – talent aan. Juist kinderen van wie het niet verwacht wordt, schrijven vaak poëzie die verwondert of een diepe indruk nalaat.

3. Dichtwedstrijden

3.1 Kinderen en Poëzie

Het project *Stichting Kinderen en Poëzie* (SKEP) heeft inmiddels een bijzondere positie opgebouwd bij de Nederlandse basisscholen. Het lesmateriaal, het schrijven van gedichten met de klas, het inzenden, de spanning of dit jaar de school of een leerling een winnend gedicht heeft geschreven, het maakt deel uit van een traditie. De jury van SKEP bestaat uit gerenommeerde dichters voor kinderen. De honderd mooiste gedichten worden in de jaarlijkse poëziebundel geplaatst. Jonge vormgevers en studenten maken hiervoor illustraties. Op de finaledag worden de honderd winnaars ondergedompeld in een programma met professionele dichters, muzikanten en workshops.

Mijn droomkamer

*Ik wil op mijn kamer
een glijbaan
Het is een
oerwoud
Ik wil een zandbak
Ik wil een trapje
Een slinger aan de muur*

*Naast mijn bed een lamp
En op de vloer
moeras*

(Koen van Dijk, 7 jaar, Kinderen en Poëzie 2010/2011)

3.2 Doe Maar Dicht Maar

Doe Maar Dicht Maar (DMDM) is de initiator van de grootste landelijke dichtwedstrijd voor jongeren en bestrijkt hiermee de gehele breedte van het voortgezet onderwijs, van voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) tot en met het voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo). Voor de jaarlijkse dichtwedstrijd worden alle scholen voor voortgezet onderwijs in Nederland benaderd. De jury bestaat uit een vakjury van dichters, aangevuld met een aantal jongeren die de wedstrijd eerder hebben gewonnen. Ook DMDM wordt afgesloten met een jaarlijkse dichtbundel en een poëziefestival.

Koperrood

*De zon kietelt haar sproeten
'De roestige uiteinden,'
Licht ze dan,
'van mijn stalen zenuwen'*

*De geur van de zomer
is in haar haar gaan zitten*

*Terwijl haar jurk fladdert,
vraagt ze zich af hoe
zonnestrallen smaken*

*Zo vlindert ze telkens weer
mijn hart aan flarden*

(Maarten Beckers, 17 jaar, Doe Maar Dicht Maar 2009)

3.3 Dichter bij 4 mei

Sinds 2004 is *het Poëziepaleis* in samenwerking met het Nationaal Comité 4 en 5 mei organisator van *Dichter bij 4 mei*. De winnaar draagt tijdens de Nationale Herdenking op 4 mei zijn gedicht voor op 'De Dam' in Amsterdam. Elk jaar staat voor deze wedstrijd een andere provincie centraal. Ten behoeve van de wedstrijd worden workshops op scholen gegeven over het thema 'herdenken'.

3.4 Popunie – High School Music Competition

Het Poëziepaleis zoekt verbindingen met andere kunstvormen. Sinds 2009 is een plek ingeruimd voor een van de winnende bands van de wedstrijd High School Music Competition van de Zuid-Hollandse *Popunie*. Op basis van een gedicht van één van de DMDM-winnaars schrijft de *Popunie* een wedstrijd voor schoolbands uit. En vice versa treden enkele jonge dichters van DMDM op met bands uit de finale van de HSMC tijdens het Eurosonic festival in Groningen.

4. Jonge ambassadeurs van poëzie

Talentontwikkeling is de afgelopen jaren steeds meer een speerpunt geworden. *Het Poëziepaleis* begeleidt ex-winnaars naar mogelijkheden om (digitaal) te publiceren en

op te treden. Twee prachtige initiatieven kwamen recentelijk tot bloei: *de Jonge Dichter des Vaderlands* en *de Kinderdichter*.

4.1 *De Jonge Dichter des Vaderlands* (16-18 jaar)

Eind januari 2012 zal Nederland een *Jonge Dichter des Vaderlands* (JDDV) rijker zijn. Met een knipoog naar de *Dichter des Vaderlands* is sinds dit schooljaar het project JDDV gestart. Het project is bedoeld voor jongeren van 16 tot 18 jaar. Met dit project wil *Het Poëziepaleis* jongeren stimuleren om serieus en ambitieus met poëzie om te gaan. Daarnaast is het een uitstekend middel om poëzie landelijk onder de aandacht te brengen.

De Jonge Dichter des Vaderlands wordt gekozen door een professionele jury en voor twee jaar benoemd. In die periode schrijft hij of zij minstens vier keer per jaar een gedicht naar aanleiding van een actuele gebeurtenis. Ook zijn er optredens tijdens poëzie- en jongerenfestivals. De JDDV krijgt coaching door een professionele dichter en zakelijke begeleiding van *het Poëziepaleis*. Twitter en Facebook worden ingezet als communicatiemiddelen.

4.2 *De Kinderdichter* (10-12 jaar)

Steeds meer gemeenten in Nederland kennen het fenomeen stadsdichter of dorpsdichter. Sinds deze zomer heeft de stad Groningen een eerste eigen Kinderdichter. De werkwijze is nagenoeg hetzelfde als die van de JDDV maar nu betreft het kinderen uit groep 7 en 8 van de basisschool. Gedichten van de Kinderdichter zijn geïnspireerd op de eigen stad, feestdagen of dagelijkse belevenissen op school of in de wijk. Door het instellen van een kinderdichter creëert een gemeente een prachtig instrument om poëzie bij kinderen (en via hen bij een veel breder publiek) onder de aandacht te brengen. Het format van de kinderdichter kan per gemeente worden overgenomen en aangepast.

5. Educatief materiaal

Jaarlijks ontwikkelt *het Poëziepaleis* lesmateriaal voor leerkrachten op basisscholen en docenten in het voortgezet onderwijs, uitgesplitst naar leeftijdscategorieën en school-

niveaus. Het materiaal heeft de vorm van lesbrieven met heldere stappen. Voor een leerkracht of docent is het direct te gebruiken. Vorm en inhoud krijgen evenzeer de nadruk als het plezier in dichten. Nieuwe dichtvormen als rap, clips, sms-gedichten en poëzie op muziek komen daarbij ook aan bod.

Voor het voortgezet onderwijs verscheen in 2010 *De Poëziegids*, ter ere van het 25-jarige jubileum van *Doe Maar Dicht Maar*. *De Poëziegids* inspireert docenten tot het geven van goede en boeiende poëzielessen. Het is een receptenboek, een bladerboek, een ideeënboek, waarin op een hoger abstractieniveau dan de concrete les docenten handvatten krijgen voor goed poëzieonderwijs. De inzichten, ideeën en overwegingen zijn geïllustreerd zijn met lesvoorbeelden en -suggesties. In het kader van de verkiezing van *de Jonge Dichter des Vaderlands* is een korte reeks van drie lesbrieven verschenen.

Alle lesbrieven zijn gratis te downloaden vanaf de website: www.poeziepaleis.nl. Via de website is het ook mogelijk bundels van *Kinderen en Poëzie* en *Doe Maar Dicht Maar* en *De Poëziegids* te bestellen. Vanzelfsprekend biedt de website ook informatie over alle projecten en initiatieven van *het Poëziepaleis*, voor kinderen én jongeren en natuurlijk hun leerkrachten en docenten.

Voor altijd samen

*Er was eens een jongen uit Dussen
Die wilde zijn meisje gaan kussen*

*Een beugel had hij
Een piercing had zij*

En nu komt er niemand meer tussen

(Eva de Bruijn, 13 jaar, Doe Maar Dicht Maar 2010)